

Finansiranje političkih stranaka od donacija

**Transparentnost Srbija
Mart 2020**

Uvod

Sve registrovane političke partije, grupe građana koje su osvojile poslaničke ili odborničke mandate na prethodnim izborima, kao i svi podnosioci izbornih lista u aktualnoj izbornoj kampanji, u obavezi su da na svojoj internet prezentaciji **objave spisak primljenih priloga od jedne osobe**, koji na godišnjem nivou prelaze vrednost jedne prosečne mesečne zarade.

Političke partije i drugi politički subjekti su dužni da takve donacije objave najkasnije u roku od osam dana od dana kada je takva donacija premašila iznos prosečne mesečne zarade. Dužnost objavljivanja ovih podataka postoji bez obzira na to da li je prilog dat u novcu ili u vidu besplatne usluge, i jednako važi za priloge fizičkih i pravnih lica.

Politički subjekti imaju obavezu da detaljno izveste o primljenim priložima unutar Godišnjeg finansijskog izveštaja, koji se dostavlja do do 15. aprila tekuće godine za prethodnu godinu i izveštaja o troškovima izborne kampanje, koji se dostavlja 30 dana posle izbora. To nam omogućava da utvrdimo da li su stranke ispunile obavezu da pravovremeno objave podatke o priložima. Ranijih godina su se propusti često dešavali.

Monitoring primljenih priloga tokom 2019. i 2020. je još značajniji u kontekstu raspisanih parlamentarnih, pokrajinskih i lokalnih izbora, jer ukazuje na zakonite izvore prihoda iz privatnih izvora koji su strankama stajali na raspolaganju pred izbornu kampanju

Metodologija i nalazi

U okviru monitoringa smo pretraživali internet prezentacije svih registrovanih stranaka koje su postale parlamentarne na nacionalnom nivou na poslednjim izborima, 2016. godine, bilo da su u Skupštinu ušle samostalno, u okviru koalicija političkih stranaka ili u okviru tuđe izborne liste. Takođe, uzorak je obuhvatio sve političke stranke koje su faktički bile parlamentarne u februaru 2020, iako su to postale naknadno, ili su čak formirane tek posle izbora iz 2016. Najzad, monitoring je obuhvatio i nekoliko političkih stranaka ili udruženja sa ambicijom učešća u političkom životu, iako nisu trenutno zastupljeni u Skupštini (npr. Pokret slobodnih građana, Srpski patriotski savez).

Svega deset od ukupno trideset šestpolitičkih subjekata obuhvaćenih monitoringom objavilo je podatke o priložima, koje su priliili tokom 2019. ili 2020. godine. Ne može se unapred zaključiti da je preostalih 26 učesnika u političkom životu prekršilo zakonske obaveze. Naime, neki od potencijalnih političkih subjekata takvu obavezu još uvek nemaju, a tipičan primer su pokreti koji nisu registrovani kao politička stranka, i koji će imati zakonske obaveze političkih subjekata tek ako podnesu izbornu listu (kao grupa građana). Takođe, vrlo je verovatno da neke političke stranke uopšte ne dobijaju priloge od pristalica ili da ti prilozima ne prelaze vrednost prosečne zarade.

Primetno je da neke od manjih političkih partija pružaju detaljnije informacije o priložima (kao primer se mogu navesti: Savez vojvođanskih Mađara, Pokret snaga Srbije i Pokret obnove Kraljevine Srbije), i da čak imaju više prijavljenih prihoda ove vrste od trenutno najjače političke partije, Srpske napredne stranke.

Od parlamentarnih političkih stranaka koje su najduže zastupljene u političkom životu Srbije, samo je Socijalistička partija Srbije objavila podatke o priložima i za prethodnu i za tekuću godinu, s tim što nisu objavili datume davanja priloga. Ovaj podatak se može pronaći na sajtovima Srpske radikalne stranke i Demokratske stranke, ali ove dve partije nisu ažurirale spiskove primljenih priloga još od 2016. odnosno 2018. godine. Od novoformiranih partija samo je Stranka slobode i pravde objavila izveštaj o priložima za prošlu godinu.

Tabela broj 1: Posmatrani politički subjekti i objavljeni podaci o primljenim priložima

Redni broj	Naziv političke partije	Podaci o priložima
1	Srpska napredna stranka	Prilozi iz 2019. godine
2	Srpska radikalna stranka	Prilozi iz 2016. godine
3	Socijalistička partija Srbije	Prilozi iz 2019. godine i iz 2020. godine
4	Demokratska stranka	Prilozi iz 2018. godine
5	Socijaldemokrate Srbije	Donacije za 2019. godinu
6	Partija ujedinjenih penzionera Srbije	Nema evidencije
7	Jedinstvena Srbija	Prilozi iz 2020. godine
8	Dveri	Prilozi iz 2019. godine
9	Liberalno demokratska partija	Nema web stranice
10	Savez vojvođanskih Mađara	Prilozi iz 2019. godine
11	Liga socijaldemokrata Vojvodine	Prilozi iz 2017. godine
12	Narodna stranka	Nema evidencije
13	Pokret socijalista	Prilozi iz 2018. godine
14	Srpska narodna partija	Prilozi iz 2016. godine
15	Demokratska stranka Srbije	Prilozi iz 2018. godine
16	Zajedno za Srbiju	Nema evidencije
17	Pokret snaga Srbije- Bogoljub Karić	Prilozi iz 2019 i iz 2020. godine
18	Srpski pokret obnove	Prilozi iz 2016. godine
19	Socijaldemokratska akcija Sandžaka	Prilozi iz 2014. godine
20	Stranka pravde i pomirenja	Donacije za 2016. godinu
21	Bolja Srbija	Donatori za lokalne izbore u Arandjelovcu, 2018.
22	Demokratski savez Hrvata u Vojvodini	Nema evidencije
23	Zelena stranka	Nema evidencije
24	Zeleni Srbije	Prilozi iz 2017. godine
25	Komunistička partija	Nema evidencije
26	Narodna seljačka stranka	Nema evidencije
27	Nova Srbija	Nema evidencije
28	Nova stranka	Nema evidencije
29	Partija za demokratsko delovanje	Nije moguće pristupiti sajtu
30	Pokret obnove Kraljevine Srbije	Prilozi iz 2019. godine
31	Ujedinjena seljačka stranka	Prilozi iz 2017. godine
32	Dosta je bilo	Nema evidencije
33	Srpski patriotski savez	Nema evidencije
34	Pokret slobodnih građana	Nema evidencije
35	Stranka slobode i pravde	Donatori iz 2019. godine
36	Socijaldemokratska stranka	Prilozi iz 2019. godine

Značaj objavljenih priloga za finansiranje kampanje

Značaj primljenih priloga za finansiranje aktuelne izborne kampanje biće moguće sagledati tek kada budu dostupni podaci o finansiranju političkih subjekata u celini tokom 2019. godine. Tada će biti moguće utvrditi i da li su politički subjekti poštovali svoju obavezu da sve primljene priloge, čija visina premašuje vrednost prosečne zarade u Republici objave na vreme.

U međuvremenu, može se zaključiti da prilozima predstavljaju jedan od bitnih izvora legalnog finansiranja, ali samo kod nekih političkih subjekata. Više od dve trećine primljenih priloga za finansiranje stranaka koji su trenutno poznati, dobila je jedna partija – Socijalistička partija Srbije. Primetno je da su se prihodi SPS po tom osnovu značajno povećali u prva dva meseca 2020. godine, i da su već premašili polovinu primljenih priloga u 2019. To se može tumačiti kao priprema za finansiranje izborne kampanje.

Parlamentarna stranka – Pokret Snaga Srbije, takođe je prikupila veoma značajan iznos – preko 100 hiljada evra na godišnjem nivou, od čega deo može biti iskorišćen i za izbornu kampanju za izbore na kojima će ova stranka učestvovati na listi SNS. S druge strane, samostalno učešće na izborima je najavila liusta Pokret obnove kraljevine Srbije, koja je u prethodnom izbornom procesu ušla u Skupštinu takođe sa liste SNS. Ova stranka je imala prijavljene donacije u 2019, čiji iznos može biti dovoljan da pokrije neke od troškova kampanje.

Očekivano je da se na listi partija koje imaju prijavljene donacije našla Stranka slobode i pravde. Naime, reč je o novoformiranoj partiji, kojoj se pridružilo nekoliko narodnih poslanika, koja je aktivna, ali nema pravo na budžetske dotacije, jer nije učestvovala na prethodnim izborima. Ova stranka je najavila aktivan bojkot, tako da neće biti moguće da se utvrdi sve do podnošenja godišnjeg finansijskog izveštaja, na šta su ova sredstva utrošena, to jest u kojoj meri će biti iskorišćena na aktivnosti tokom izborne kampanje.

Tabela broj 2: Vrednost primljenih priloga i broj davalaca

Redni broj	Naziv političkog subjekta	Ukupna vrednost objavljenih priloga 2019/2020	Vrednost priloga za 2019. godinu	Vrednost priloga za 2020.godinu
1	Srpska napredna stranka	500.000	500.000	0
2	Socijalistička partija Srbije	82.525.187	55.286.187	27.239.000
3	Socijaldemokrate Srbije	48.000	48.000	0
4	Jedinstvena Srbija	399.024	0	399.024
5	Dveri	288.000	288.000	0
6	Savez vojvođanskih Mađara	709.250	709.250	0
7	Pokret snaga Srbije- Bogoljub Karić	15.097.924	13.706.844	1.391.080
8	Pokret obnove Kraljevine Srbije	2.767.000	2.767.000	0
9	Socijaldemokratska stranka	125.100	125.100	0
10	Stranka slobode i pravde	9.560.000	9.560.000	0
11	Ukupne vrednosti:	112.019.485	82.990.381	29.029.104